

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici šte. 23. — Dopisi se ne vračajo. — Številka pri poštni hranilnici v Ljubljani 11.958.

LETO XII.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, v torek, dne 17. septembra 1929.

Telefon št. 2552.

ŠTEV. 108.

Slovenski trgovci in revizija zakona o zavarovanju in zaščiti delavcev.

(Razprava v seji Zveze trgovskih gremijev za Slovenijo.)

Predsedstvo Zveze je na svoji seji 10. t. m. v Celju obširno razpravljalo tudi o reviziji zakona o zavarovanju in zaščiti delavcev, ki jo je v letošnjem poletju razpisalo ministrstvo za socialno politiko. Poročal je tajnik g. I. Kaiser.

Oživotvorjenje zakona o zavarovanju delavcev, ki je stopil v veljavo 1922, je naletelo na velike težkoče. Socialno zavarovanje je bilo pred vojno in do leta 1922 uvedeno dejansko le v Sloveniji, medtem ko je bilo v južnih pokrajinah naše države obvezno delavsko zavarovanje zoper bolezni in nezgode skoraj popolnoma nepoznano. Glede zavarovanja smo imeli torej v državi na eni strani dokaj razvito z avstrijskim zakonom urejeno zavarovanje, na drugi strani pa velik del, ki zavarovanja ni poznal. V takih razmerah je stopil v veljavo zakon o zavarovanju delavcev s centralističnim ustrojem. Dasi zakon ustreza modernim načelom socialnega zavarovanja, vendar pa so se iz zgoraj navedenih razlogov kmalu pokazale hibe centralizacije.

Višina predpisanih prispevkov je od leta do leta rasla. Tako so se v razdobju dveh let prispevki znatno zvišali, n. pr. od Din 262,561.683-47 v letu 1924 na Din 289,923.007-11 v letu 1926. Za upravne stroške in razne odpise je bilo izdano od 1922 do konca 1926 Din 137.682.458-47. Centralizacija zavarovanja je bila iz teh in mnogih drugih razlogov mnogo uranjena, dasi že sama po sebi za tako širok delokrog, ki zahteva ogromnega aparata, ne more biti uspešna.

Skratka — praksa zadnjih let je pokazala, da je centralistični stroj zavarovanja zavarovanju samemu kvaren in da je pri reviziji zakona o zavarovanju delavcev predvsem zahtevati popolno decentralizacijo socialnega zavarovanja.

Slovensko trgovstvo se v detajle

zakona o zavarovanju delavcev ne spušta, ker se je od vsega početka borilo, da se Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani ne podredi Osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev, temveč, da ostane ta socialna institucija trgovstva, ki je nudila trgovskim nameščencem prejemno več, kakor pa more sedaj, izven sklopa splošnega, z zakonom urejenega delavskega zavarovanja.

To svojo zahtevo ob priliki revizije zakona o zavarovanju delavcev ponovno poudarja: Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani naj postane z revizijo zakona, s katero naj se izvede tudi decentralizacija, popolnoma avtonomna, za vse trgovske nameščence obligatorna, zavarovalna institucija.

Z decentralizacijo delavskega zavarovanja pa naj se upostavi popolna avtonomija okrožnih uradov pod paritetnim vodstvom gospodarjev in delavcev.

Predsedstvo je soglasno odobrilo poročilo in z njim zvezane predloge.

Tajnik I. Kaiser je nato poročal o predlogih k reviziji zakona o zaščiti delavcev. Potrebno je, da se nekateri členi, ki se nanašajo na delovni čas, primerno spremenijo. Pri reviziji zakona o zaščiti delavcev prihaja predvsem v poštev zahteva podelskega trgovstva, da naj bodo trgovine tudi ob nedeljah štiri ure odprte. Soglasno se je radi tega sklenilo staviti k reviziji zakona odločno zahtevo, da se spremeni čl. 12 zakona, ki naj se glasi: »Ob nedeljah je prepovedano vsako delo pomožnega osebja, izvzemši v trgovinskih obratih v krajih pod 10.000 prebivalcev, kjer smejo biti trgovine dopolne štiri ure odprte.«

Glede zavarovanja trgovskih nameščencev bo izdala Zveza v kratkem vsem gremijem še posebna navodila.

Posojila na drž. vrednostne papirje daje podružnica Poštne hranilnice v Ljubljani vsem interesentom in sicer na obveznice 7% investicijskega posojila, 2 1/2% ratne štete in 4% posojila za likvidacijo agrarnih odnošajev v Bosni in Hercegovini. Vsakdo lahko dobi posojilo na poljubno število obveznic, vendar je treba za posojilo na več kot 100 obveznic vložiti nekolikovano prošnjo na upravo podružnice Poštne hranilnice, ki pa je v par dnevih rešena. Na eno obveznico 2 1/2% ratne štete daje Poštna hranilnica 300 Din posojila, na eno 7% investicijskega posojila v nominalni vrednosti 100 dinarjev daje 70 Din, na eno obveznico 4% posojila za likvidacijo agrarnih odnošajev v Bosni in Hercegovini pa 40 Din. Posojilo je kratkoročno, t. j. dovoljuje se za dobo treh mesecev, vendar se lahko po preteku te dobe zopet podaljša. Obresti, ki se plačujejo za vsake tri mesece v naprej, znašajo 7% na leto; razen teh je treba plačati še 1/4% provizije na tri mesece, tako da znašajo faktično stroški za posojilo skupaj 8% na leto. Kolkovina na zastavne liste se plača po lestvici samo enkrat ob izdaji posojila in znaša n. pr. za 1200 Din le dva dinarja.

MEDNARODNA KONFERENCA ZA VOZNI RED.

Letošnja konferenca za mednarodni železniški promet se bo vršila meseca novembra v Varšavi. Udeležili se jo bodo delegati vseh evropskih držav, trajala pa bo 17 dni.

* * *

ZA OLAJŠANJE IZVOZA ŽIVINE IN MESA.

Član naše delegacije na gospodarski konferenci v Zenevi g. dr. Čurčin je staval v ekonomski komisiji skupščine Društva narodov v imenu jugoslovanske delegacije predlog za čim tesnejše sodelovanje držav zaradi olajšanja izvoza živine in mesnatih proizvodov. Konkretni ukrepi naj bi se odobrili potom posebne konvencije, ki naj upošteva izvozne in uvozne interese vseh prizadetih držav. Resolucija o tem predlogu bo predložena v odobritev skupščini Društva narodov.

* * *

ANGLEŠKI RUDOSLOVCI V JUGOSLAVIJI.

Leta 1927 je bila ustanovljena pod vodstvom Selection Trusta družba Trepca Mines Co za izrabljanje rudninskih nahajališč v Jugoslaviji. V svojem dodeljenem okraju je izsledila družba obširna nahajališča rud (svinec, cink itd.) in bo zgradila za njih predelovanje sedaj potrebne naprave. V to svrhu je družba zvišala svojo glavnico na 1 milijon funtov.

* * *

RADIO NA ČEŠKOSLOVSKIH ŽELEZNICAH.

Na progji Brno—Olomuc—Opava se vrše že več dni zanimivi poskusi brezžične telegrafije na vozečem vlakcu. Če se bodo poskusi obnesli, bodo na vseh češkoslovaških brzovlakih uvedene radio-brzovjavne postaje za sprejemanje in oddajanje vesti. Dosedanji poskusi so pokazali lepe rezultate, vendar pa smatrajo, da bodo potrebne še razne preureditve oddajnih aparatov. Verjetno je, da bodo poskusi uspeli. Financira jih češkoslovaška železniška uprava skupno s poštnim ministrstvom.

Ivan Mohorič:

Na Holandsko.

(Nadaljevanje.)

Od Kolina naprej smo nameravali prvotno potovati po levem renskem bregu preko Krefelda, ki ima slovito industrijo svile in žametov, na Xanten in Cleve. Pozneje pa smo se odločili, da jo udarimo po desnem bregu skozi Deutz in Opladen v Porurje in od tod preko Emmericha na Armheim na Holandskem. Kolin se nahaja samo 50 metrov nad morjem. Pokrajina proti severu je popolnoma ravna, brez vsakega gričevja. Pri izlivu Rure v Reno nad Duisburgom meri že samo 25 m nadmorske višine. Kmalu za Kolinom smo dospeli do idiličnih kolonij Bayerovih tovarn zdravil in anilinskih barv v Leverkusenu in do brih 30 km pozneje v Düsseldorf.

Za razgledanje velike porenske metropole nam je bila komaj pičila ura na razpolago. Obšli smo glavno promenado okrog impozantne nove telefonske centrale ter nebotičnika združenih jeklarov in zavili v trgovski del mesta. Iz Düsseldorfa smo krenili na Mülheim, ki leži že v dolini Rure, od tod pa v 11 km oddaljeni Essen, domovino slavnih Kruppov. Iz Essena smo obrnili proti zapadu na Oberhausen, Ruhrort in Duisburg.

Porurje spada med najgostejše naseljene pokrajine. Železniško omrežje prepleta gosto vsekrižem celo pokrajino, da deservira ogromen blagovni promet težke industrije Porurja, ki rabi dnevno desetstisoče vagonov surovin in premoga. Pokrajina sama kaže vse znake težkega in naporenega dela. Tu ne najdemo več onih idiličnih slik, ki smo jih videli prej v južnih pokrajinah. Okrog ogromnih kompleksov tovarn in rudnikov se vrstijo dolge, monotone, sajaste kolonije delavskih stanovanj. Pred vojno male, nizke in raznovrstne; sedaj že mnogo simpatičnejše po arhitekturi in praktičnejše po notranji ureditvi in razporedi.

Težak zrak leži nad celo pokrajino. Desetine tovarniških dimnikov in plavčev, iz katerih bruhne od časa do časa rumenkast plamen v višino, se črtajo v oblakih dima na horizontu. Ozračje je prenasičeno z dušljivimi tovarniškimi plini in prosojna megla obdaja mesto. Proti Ruhrortu smo vozili dolge kilometre vzdolž velikanških pristanišnih nasipov in nepreglednih tovarnih in premikalnih koldvorov. Do 27 milijonov ton blaga se pretovori tu letno, 916 hektarov meri pristanišna površina, 43.8 km dolžina obrežja in 311 km dolžina tirov na tovariščih. Gradijozna je slika velikanskega prometa tu v osrčju Porurja. Ko smo po kosilu zapustili Duisburg in krenili preko Hamburga proti Weselu, smo se oddahnili. Čim bolj smo se približevali holandski meji, tem hitreje se je izpreminjala slika pokrajine. Zopet se pojavlja zeleno gozdovje, sočne livade in pašniki, semtertja tudi že kak mlin na veter. Mesta Emmerich in Elten so že grajena v nekem mešanem stilu. Čuti se bližina Holandske.

Pri Baberiku na spodnjem Porenju smo prestopili holandsko mejo. Prvi utis na meji — mala enostavna hišica, v kateri je en sam uradnik v civilu brez posebnih formalnosti v par minutah odpravil celo carinsko in policijsko revizijo. Od carinarnice vodi cesta po visokem nasipu, krasno asfaltirana kot Aleksandrova promena da v Ljubljani proti Zevenaaru. Na

Obdačenje krošnjarjev.

Iz trgovskih krogov smo dobili opozorilo, da v praksi še vedno niso jasni pojmi, kakšen davek plačujejo krošnjarji, to je osebe, ki svojega obrata ne vodijo v stalnem lokalu, nego s hojo od hiše do hiše in od kraja do kraja. Nekateri davčne uprave pobirajo samo znesek 60 dinarjev, eventualno še 30 dinarjev zraven, drugi zopet te zneske, to je 60 dinarjev in eventualno še 30 dinarjev, zraven pa še en odstotek davka na poslovni promet, nekateri pa vse to in zraven še samoupravne doklade. Na vprašanje, kaj je pravilno, pojasnjujemo sledeče:

Po členu 59. zakona o neposrednih davkih znaša davek za obrate, ki se ne vodijo v stalnem lokalu, nego s hojo od hiše do hiše in od kraja do kraja, na leto 60 dinarjev in za vsakega pomočnika po 30 dinarjev. Za pomočnika v obratu brez stalnega lokala se smatra vsakdo, ki kakorkoli pomaga pri poslu.

Pavšalni davek 60 dinarjev in za vsakega pomočnika 30 dinarjev ni oproščen samoupravnih doklad. Zakon izrecno določa, da se samoupravne doklade ne pobirajo na dopolnilni davek in na davčne zavezance tretje skupine in končno tudi ne na davke potujočih agentov in trgovinskih pot-

nikov, ki plačujejo pavšalni davek letnih 1000 dinarjev. O tem, da bi bili samoupravnih doklad oproščeni tudi krošnjarji, zakon ničesar ne določa in torej tudi ni povoda, da davčne uprave krošnjarje opraščajo samoupravnih doklad.

Poleg pavšalnega davka so krošnjarji dolžni plačevati tudi davek na poslovni promet, ki znaša 1% od prometa. Pravilnik o tem davku izrecno določa, da plačujejo krošnjarji, poulični prodajalci itd. davek na poslovni promet obenem z ostalimi neposrednimi davki po isti prijavi s pavšalom, ki se jim odmerja na podstavi kosmatih prejemkov.

Potemtakem so krošnjarji dolžni plačevati pavšalni davek za sebe in svoje pomočnike, davek na poslovni promet in samoupravne doklade. Davčne uprave, ki drugače postopajo, ne postopajo v skladu s predpisi zakonov.

Zeleti bi bilo, da se v tem primeru doseže enako postopanje in ne bi favoriziralo krošnjarjev, katerih število raste z dneva v dan in ki povzročajo legalni trgovini v vedno večji meri umazano konkurenco.

Nova izvršilna naredba o odpiranju in zapiranju trgovin v mariborski oblasti. Glej 3. stran!

obeh straneh ceste visoki in košati drevoredi. Hiše solidno grajene, temeljito izolirane in skrbno negovane. Velika prostrana okna, pod njimi mali mični vrtilci, polni cvetlic, semintja košate slamnate strehe, pred hišami Holanci s pipo v ustih in otroci v lesenih coklah in Holandčanke v živahnih narodnih nošah.

Pokrajina, skozi katero smo vozili, se naziva Gelderland z glavnim mestom Arnheim. To je še res prava stara Holandska, bogata gozdna pokrajina, ki je dala nekdanje ime celi državi (Holzland = Holland). Dobrih 30 km smo vozili po krasno asfaltirani chausséeji skozi samotni gozd, ki je bil skrbno čiščen in ograjen. Poleg avtomobilne proge vodi posebna steza za jezdece in trotoar za kolesarje. Kolesarstvo je, kakor znano, na Holandskem ogromno razvito. Čital sem, da prideta na tri prebivalce dva kolesa. Ljudje hodijo na sprehod na kolesih, zavešeni pod pazduho in mnogokrat se sreča očeta, ki ima po dva do tri otroke seboj na kolesu. V kolesarjenju so pravi umetniki. Kolo ustavijo v največjem tempu skoro na mestu in nikjer se ne čita o karambolih, ki so v naših krajih, kjer nimamo niti dvajsetine onih koles, ki so na Holandskem, dnevno v navadi.

Bolj ko smo se bližali Arnheimu, tem krasnejši je postajal film, ki smo ga doživljali na potu. Vozili smo mimo krasnih gradov, modernih vil, divnih parkov z ribniki, eksotičnimi nasadi in divjačin in nikam besed, da bi opisal pravljico teh krajev. Čudovita je umetnost in življenska filozofija Holandcev. Ustvarili so v realnosti tu nekaj, o čemur človek mnogokrat sanja, toda česar mi ne bomo nikdar dosegli.

Ogromno bogastvo je zbrano v teh vilah in gradih, med katerimi se senči tudi njegovo cesarsko Veličanstvo ekscesar Wilhelm na gradu Amerongen pri Doornu. Umetniški okus, smisel za uživanje naravnih lepote, svetlobe, zraka in zelenja, naslajanje na razkošju bujnega cvetja — so globoki vtisi — ki te prevzamejo in razveselijo.

Bila je ravno sobota in v dolgih vrstah so brzeli v težkih ameriških udobnih limuzinah meščani na week-end na svoja posestva. Po neceli uri vožnje od meje smo prispeli v Arnheim. Mesto Arnheim ima znatno industrijo umetne svile, papirja, kaučuga, cina in gradbenega materiala. Mesto je nad tisoč let stara naselbina in je spadala v srednjem veku Hanzatski zvezi.

Nameravali smo prenočiti v Arnheimu, toda prijeten večerni hlad nas je zvalil, da smo se odločili nadaljevati vožnjo do Utrechta. Ob 7. uri zvečer smo prispeli v staroznano mesto, ki nam je še izza šolskih klopi dobro v spominu, ker je bil tu leta 1713, sklenjen mir, s katerim se je zaključila dolgotrajna španska nasledstvena vojska. Utrecht je bil po svoji zemljepisni legi že vnaprej določen, da postane najvažnejše prometno križišče in osiše železniške mreže na Holandskem. Zato se tudi tu nahaja vrhovna uprava holandskih državnih železnic.

Mesto šteje nekaj nad 150.000 prebivalcev in leži na starem Renu (Oude Rija) ter ima zelo živahno trgovino. Zato je tudi Utrecht med svetovno vojno, ko so drugod veleselji počivali, osnoval svoj mednarodni veleseljem, ki se vrši dvakrat letno. Njegovi Jaarbeurs strumno napredujejo in tekmujejo živahno z veleselji v Nemčiji in v sosednjih državah. Sejmjska uprava je pred leti zgradila mogočno, moderno petnadstropno veleseljsko palačo, ki je danes že pre-majhna in jo mora razširiti. Tudi nam v ljubljansko zbornico pošilja vsako leto vabila na sejm, seveda se ga dosedaj najbrže še ni nikdo udeležil. Posečajo ga pa zato v toliko večjem številu prekupčevalci našega blaga, trgovci z Dunaja in Budimpešte, ki se o njem zelo pohvalno izražajo.

(Nadaljevanje prihodnjic.)

Narocajte »Trgovski list«!

Kongres svilene industrije v Zürichu zaključen.

Sprejeli so načrt mednarodnega razsodišnega reda za trgovske spore in vzorčno zaščito, a glede posameznosti se bodo posvetovali šele na bodočem kongresu in bodo stopili prej v stik z Mednarodno trgovsko zbornico. Dalje so sklenili, da bodo delovali za tvorbo posebnih carinskih pozicij za umetno svilo. Mednarodni zvezi svile bodo priključili poseben urad za mednarodno statistiko surove svile. Sprejeta je bila resolucija, ki obnavlja željo po enotni mednarodni označbi za umetno svilo, da se zajamči razlikovanje od naravne svile, naj v tej označbi ne bo vsebovan izraz »svila«. Dalje je sklenil kongres, da ga bo pri svilenem kongresu v New Yorku zastopala italijanska delegacija kot opazovalka. Kongres je pritrldil spomenici proti protekcionizmu in je izrazil prepričanje, da pomeni nadaljno zvišanje carin nevarnost za gospodarsko varnost sveta; kongres izjavlja svojo solidarnost s pričetiimi stremiljenji za stabilizacijo carin. Končno je sprejel kongres povabilo nemške delegacije, da se vrši prva prihodnja seja v Düsseldorfu.

Doba avtonomnega znižanja industrijske carine v Evropi.

Prva letošnja polovica je označena po izredni stagnaciji v evropski trgovski politiki. — Le prav malo je bilo sklenjenih trgovskih pogodb, ki so prinesle nižjo carino. Povdariti je pa treba stremiljenje v raznih državah, da ne čakajo na znižanje carine samo potom novih gospodarskih pogodb, temveč da pričenjajo z avtonomno redukcijo carinskih postavk. Najvažnejši zglede za to je nova rumunska carinska tarifa, ki je stopila v veljavo 1. t. m. in ki vsebuje za mnoge industrijske predmete zelo bistveno znižanje carine; pač pa so v več postavkah zvišali carino na poljedelske pridelke, kakor se sploh skoraj v vseh evropskih deželah glede na prekomorsko konkurenco ugotavlja jasen in zelo stanovitven agrarni protekcionizem. Jugoslavija javlja carinsko prostost pri uvozu instalacijskih potrebščin za hotele. V Češkoslovaški se izvajajo postopoma carinska znižanja. Zelo važno je, da pred angleškimi volitvami živahno obravnavane želje po zaščitni carini zaenkrat sploh niso aktualne. Z izjemo nove turške carinske tarife ni bilo v zadnjih mesecih izvedeno ali sklenjeno v Evropi nobeno industrijsko carinsko zvišanje; a tudi v Turčiji je zvišanje le minimalno. Opazovati je torej splošno stremiljenje, da se carina na industrijske izdelke zniža ali da se vsaj ne zviša.

Milutin Stanojević, novi predsednik trgovske zbornice v Beogradu.

Za predsednika trgovske zbornice v Beogradu je bil imenovan g. Milutin Stanojević, odlični trgovec in preiskušeni gospodar, ki je s svojim požrtvovalnim in razumevanja polnim udejstvovanjem v vseh zborničnih poslih že kot podpredsednik zbornice dokazal, da bi si beograjska zbornica jedva mogla izbrati pokojnemu predsedniku Radojloviću vrednejšega naslednika, kot je novi predsednik g. Stanojević. Rodom iz istočne Srbije je razvil svojo intenzivno delavnost v Zaječaru, kjer je dosegel dokaj lepih uspehov na bankarskem, industrijskem in trgovskem polju. Toda Zaječar se mu je zdel preozek, da bi mogel uspešno razviti vse svoje energije, pa se je zato preselil v Beograd, kjer ga kaj kmalu najdemo kot aktivnega delavca v najvažnejših gospodarskih korporacijah in ustanovah. V relativno kratkem času svojega delovanja v Beogradu je dosegel v raznih organizacijah prva mesta in danes stoji na čelu najvažnejše gospodarske organizacije, beograjske trgovske zbornice.

V Beograd ni prišel Stanojević kot novinec, poznali so ga tam že mnogo let prej, dasi ne toliko kot gospodar-

skega delavca, ampak kot politika. Bil je dolgo vrsto let v narodni skupščini vnet zagovornik timoškega okraja. Tekom vse svoje politične delavnosti je bil Stanojević v opoziciji in je s tem napravil najboljšo šolo.

Gospod Stanojević je zelo bister, podjeten in smotren gospodar, mož najboljših kvalit. Težišče njegovih privatnih poslov je izvozna trgovina. Žitarsko-šljivarsko a. a. društvo v Beogradu je njegovo podjetje. G. Stanojević je dobro znan tudi nam Slovincem. Rad prihaja v naše kraje in ima z našimi izvozniki tudi poslovne zveze. S svojimi bogatimi izkušnjami bo predsednik Stanojević brez dvoma odlično koristil važni ustanovi, kateri načeljuje, pa tudi splošnim narodno-gospodarskim interesom.

AMERIKA NE POSOJA VEČ TOLIKO KOT POPREJ.

Vsled neugodnega položaja na newyorškem denarnem in glavnem trgu izkazujejo ameriške efektne emisije v drugem letošnjem četrtletju zopet padajoče številke. Potom emisij je bilo v tem četrtletju placiranih v U. S. A. samo 212 milijonov dolarjev ali za 23% manj kot v prvem letošnjem četrtletju in za 67% manj kot v isti dobi lanskega leta. Od tega nazadovanja je najbolj prizadeta Evropa, njej določene emisije so padle od 275 na 72 mil. dolarjev. Močno zmanjšana posojilna možnost ameriškega denarnega in glavnicega trga je v prvi vrsti posledica spekulacijskih manevrov na newyorški borzi. Lani smo večkrat pisali o ameriških posojilih, letos pa kaj malo.

* * *

† VLADIMIR MATIJEVIĆ.

Preteklo nedeljo se je vršil svečan pogreb posmrtnih ostankov Vladimira Matijevića. Eden izmed mnogih, ki so se poslovili od pokojnika pri odprtem grobu, ga je imenoval gospodarskim vojvodom. Drugi ga je ocenil kot izrednega taktičarja. Takt je polovica uspeha. Znanje in takt prevlada vse zapreke, če je za njima neupogljiva volja. Oba in vsi, ki so govorili na grobu Matijevića, imajo prav, ker je bil pokojnik v resnici vojvoda. Vodil je velike in občudovanja vredne gospodarske organizacije. Pokojnik se je najbolj intenzivno udeleževal na gospodarskem polju od 1884. do 1897. leta. V ta leta spadajo njegova največja dela, zlasti osnovanje Zveze srbskih kmetijskih zadrug v Zagrebu in delo za poglobitev te velike organizacije. Radi nje je 1895. leta osnoval Srbsko banko v Zagrebu in v ta namen tudi 1897. leta v Zagrebu srbsko gospodarsko društvo »Privrednik«, ki je imelo nalogo, da vzgoji nov samostojen trgovski in obrtni naraščaj. To njegovo najsijajnejše delo ga je dvignilo v vrsto naših najbolj odličnih gospodarjev. Poleg nacionalnega kapitala in poleg gospodarsko in prosvetno močnega kmeta je pokojnik uvidel, da moramo imeti samozavestnih in strokovno izvežbanih trgovcev in obrtnikov. Problem srednjega sloja v našem narodu je bil za njega bolj jasan, nego za kateregakoli. Da bi skušal tudi to realizirati, je osnoval, opirač se na Zvezo srbskih kmetijskih zadrug, društvo »Privrednik«, ki je vzgojilo mnogo odličnih trgovcev in obrtnikov ter poznejših vidnih gospodarskih delavcev. Pokojnik se je do zadnjega udeleževal v mnogih važnih gospodarskih korporacijah in ustanovah. In celo dva dni pred svojo smrtjo je bil, dasi opasno bolan, pri seji upravnega sveta Narodne banke, kjer se je aktivno udeležil diskusij o najvažnejših problemih našega gospodarstva. Velikemu pokojniku ohranimo časten spomin!

Hmelj.

XI. POROČILO HMELJARSKEGA DRUŠTVA ZA SLOVENIJO S. H. S.

Zalce v Savinjski dolini, dne 13. septembra 1929. Po končanem obiranju se je pokazalo, da bo letos nekaj manj pridelka kot v minulem letu, vendar je kakovost hmelja prav dobra in se posebno odlikuje po teži in finem duhu. Kupčija se le po malen razvija in je dosedaj približno 10% vsega pridelka v drugih rokah. Cene po kakovosti od 5—12 Din za kilogram. — Društveno vodstvo.

Po svetu

Bodoča seja Mednarodnega kartela tračnic se bo vršila 25. t. m. na Dunaju.

Največja frankfurtska parfumska tovarna Mouson dr. bo preložila svoje obratovanje izven mesta, ker so občinski davki preveliki. Podjetje zaposluje 1000 delavcev.

Rumunski petrolejski trg je miren. Večje zanimanje je iz inozemstva samo za bencin.

Dnevna petrolejska produkcija v U. S. A. je dosegla v zadnjem tednu nov rekord 2.966.000 sodčkov po 1-514 hl.

Ceno papirja so v Avstriji nekoliko zvišali.

Nova nemška družba na Ogrskem ima namen, da pospešuje izvoz poljedelskih produktov iz Ogrske v Nemčijo.

Lani ustanovljeni avstrijski bakreni kartel so vsled hude konkurence izven kartela stoječih tovarn razpustili.

Italijanske železnice porabijo na leto ca. 3 milijone ton premoga, ki so ga dajali v zadnjih letih skoraj izključno le Nemci na račun reparacij. En milijon ton bodo dajali, kot smo poročali, odslej Angleži.

Turčija je sklenila nove trgovske pogodbe z Vel. Britanijo, Latvijo in Rumunijo in zelo so že napredovala pogajanja s Francijo, Italijo in Japonsko.

Mednarodni dogovor dušika je stopil sedaj v veljavo tudi za Anglijo.

Carino na uvoz krompirja v Švico je švicarski zvezni svet zvišal od 2 na 4 franke.

AEG bo dobavila Rumuniji 100 lokomotiv.

Holandsko mesto Dordrecht je dobilo lastno pristanišče in lastno vodno cesto do njega; služilo bo v prvi vrsti prelaganju rude, premoga, lesa in podobnega množstvenega blaga.

V Nikšiću bodo napravili pivovarno, koje oprema gre na račun reparacij iz Nemčije.

Ogrske tovarne cementa so ustanovile skupni prodajni urad in so obenem cene zvišale.

Angleškega premoga so v prvi letošnji polovici eksportirali 20.095.000 ton, za 1.297.000 ton več kot v prvi lanski polovici. Skupiček izvoženega premoga je narasel za 1.439.000 funtov na 16 milijonov 560.000 funtov.

Avtomobilno tovarno v Rumuniji hočejo zgraditi Belgijci in Francozi, morda tudi s sodelovanjem Nemcev.

Avstralske volne v letu 1928/29 so nstrigli za 950 mil. težnih funtov v vrednosti 69.779.000 funtov, kar je v vrednosti za 26 mil. funtov nad prejšnjim rekordom.

Cistega zlata v Kanadi so dobili v lanskem letu 1.890.586 unc (1 unca = 1/16 funta), v vrednosti nad 390 mil. dolarjev, kar pomeni nov rekord. Največ zlata je dala provinca Ontario z 1.578.000 uncami.

Velikansko elektrarno ob reki Shannon na Irskem je zgradila nemška tvrdka Siemens.

Kubanski producenti sladkorja bodo ustanovili zadržno eksportno centralo, ki bo nadzirala izvoz bodočega pridelka.

Na otoku Nova Gvineja, severno od Avstralije, je veliko zlata; za izkoriščanje zlatih najdišč so ustanovili družbo z glavnico 5 mil. funtov.

Prvo carinsko glasovanje v ameriškem senatu je pokazalo, da se večina močno nagiba na stran revizije carinske tarife, torej proti predlagani novi carinski noveli.

Sladkorna pesa v Češkoslovaški se je v zadnjem času tako popravila, da je že visoko nad zadnjo devetletno povprečnostjo.

V industriji umetne svile se pripravljajo nova posvetovanja.

Cena bencina v Ameriki in v Zahodni Nemčiji pada nadalje.

Mrzlično ustanavljanje investmentov se vrši v Ameriki. Za bodočih šest mesecev pričakujejo emisije v višini več kot dveh milijard dolarjev.

»Silk« se imenuje nova tovarna nogavic v Zagrebu, ustanovljena z delniško glavnico 1 in pol milijona dinarjev. Silk = svila.

Javne gradbe tudi pozimi hoče forsirati nemški državni delovni minister, da delavce kolikor mogoče zaposli.

Razno

Kontinentalne podružnice Vitamins Co. Leta 1928 ustanovljena angleška »Vitamins Co., ki izdelava pod trgovsko znamko »Bemax« vitaminozni izdelek za hranilne namene, je glede na rastoče povpraševanje ustanovila podružnice v raznih evropskih državah. Sedaj se pogaja z neko veliko bančno in trgovsko skupino o ustanovitvi velike kontinentalne podružnice, kateri bodo poverili organizacijo prodaje v vseh evropskih deželah razen Velike Britanije. Dalje je sklenila Vitamins Co. z neko ameriško bančno skupino pod vodstvom Guaranty Trust-a dogovor o ustanovitvi podružnice v Zedinjenih državah. Tako bo razširjena kmalu po vsem svetu.

Skupni znesek nizozemskih državnih kreditov inozemstvu je dosegel v začetku tekočega leta višino 169.900.000 hol. gold. Najbolj je bila na njih udeležena Nemčija in sicer s 108'61 mil. gold.

Prodaja piva v Nemčiji v letu, ki je končalo s 30. septembrom, bo letos približno ista kot je bila lani. Deficit hude zime je izravnal po dobri prodaji v lanskem jeseni in v letošnjem poletju.

Forđove delnice na Berlinski borzi so pričele notirati sredi preteklega meseca.

Svetovna produkcija svinec. Ameriški kovinski statistični urad poroča, da je znašala svetovna produkcija svinec v prvih štirih letošnjih mesecih 953.700 ton proti 898.500 tonam v prvem lanskem polletju; pomnožila se je torej za ca. 6 odstotkov. Narasla je produkcija v najvažnejših produkcijskih deželah U. S. A., Avstraliji in Mehiki, padla je pa v sledečih jim deželah Kanadi in Nemčiji.

Angleški kovinski trust. V britanski kovinski industriji bo v najkrajšem času sklenjen trust velikega pomena. Z imenom »Imperial Smelting Co.« bodo osnovali družbo z delniško glavnico 4 $\frac{1}{2}$ mil. funtov, ki bo združevala najvažnejše interese angleške kovinske industrije in interese avstralskih in vzhodnoazijskih rudnikov, ležečih na ozemlju britanskega imperija. Pravila družbe bodo izključevala vsaktero glasovalno pravico inozemskih delničarjev. Upravni svet bo pod vodstvom znanega angleškega plovnega magnata lorda Juchepa, med direktorji bodo tri vodilne osebnosti angleške kovinske industrije ter avstralskih in vzhodnoazijskih rudniških družb. Izključitev od glasovalne pravice nas spominja na že večkrat omenjeno prizadevanje angleške industrije po popolni osamosvojitvi, zlasti glede ameriškega vpliva.

Dvig umetne svile. Na Nemškem je povpraševanje po izdelkih umetne svile tako živahno, da se vse izdelavo blaga takoj proda, zaposlenost je zajamčena do konca leta. Beremo, da so iznašli spet nov način izdelovanja ki spada v delovni krog I. G. Farben in ki nudi visokovredno nadomestilo za bombažovo blago. Po zgradbi dveh novih tovarn družb Bemberg in Enka računijo fabrikacijo vse Evrope na koncu tekočega leta za ca. 30% nad fabrikacijo na koncu leta 1928.

Svetovni dobavitelji U. S. A. Ameriška zunanja trgovina bo dosegla letos najbrž višino 10 milijard dolarjev, kar pomeni za normalno leto rekord. Skupni izvoz v vsem letu so preračunili na 5529 milijonov dolarjev, uvoz pa na 4400 milijonov. Izvoz bo znašal ca 400 milijonov dolarjev več kot lani. Edini kamen ovire je nova carinska novela z vsemi njenimi posledicami. Mnoštvena produkcija v U. S. A. je omogočila tudi pri kvalitetnem blagu tako nizke cene, da je mogoča konkurenca s ceninim inozemskim blagom. To velja zlasti za avtomobilno industrijo, koje prodaja je dosegla v zadnjem poldrugu letu do slej neznanu višino, pa tudi za električno strojno in radioindustrijo. Raziskovanje zunanje trgovine kaže dvig v izvozu fabrikatov, dočim je izvoz surovin padelel, znak, da jih Amerika sama potrebuje. Uvoz splošno raste, ker potrebujejo ameriški producenti veliko surovin iz inozemstva.

Naredba o odpiranju in zapiranju trgovinskih in obrtnih obratovalnic v mariborski oblasti.

Veliki župan mariborske oblasti je predložil ministru za socialno politiko in narodno zdravje osnutek izvršilne naredbe o odpiranju in zapiranju trgovinskih in obrtnih obratovalnic v potrditev, ki ga v naslednjem doslovno objavljamo. Osnutek se je obenem dostavil ljubljanskim in zagrebškimi delodajalskim in delojemalskim zbornicam in oblastni inspekciji dela na izjavo. Dokler ministru ne odobri osnutka, kar se mora zgoditi v enem mesecu po predložitvi, so možne še spremembe. Priporočamo našim organizacijam, da eventualne tozadevne predloge v najkrajšem času vpošljejo Zbornici za TOI v Ljubljani.

Sledi besedilo osnutka:

Na podstavi uredbe gospoda ministra za socialno politiko in narodno zdravje in gospoda ministra za trgovino in industrijo z dne 16. aprila 1929, Z. R. br. 4201/IV., razglasene v »Službenih Novinah« z dne 19. junija 1929, št. 141/LIX., predpisujem po zaslišanju prizadetih zbornic in občin za mariborsko oblast tole naredbo o odpiranju in zapiranju trgovinskih in obrtnih obratovalnic.

I. Ob delavnikih:

Cl. 1.

Kolikor ne vsebuje ta naredba glede pojedinih strok, prilik, krajev, odnosno občin in okolišev drugačnih določil, velja ob delavnikih naslednji obratovalni čas:

A. Za trgovinske obratovalnice:

1. V mestu Celju in občini celjski okolici celoletno od 8. do 12. in od 14. do 19. ure; v ostalem delu celjskega srezu poletni od 7. do 12. in od 14. do 20. ure, pozimi od 7. do 13. in od 14. do 18. ure;
2. v čakovačkem in preloškem srezu poletni od 6. do 20. ure, pozimi od 7. do 20. ure, izvzemši občino Čakovec, kjer se računa obratovalni čas poletni od 7. do 12. in od 14. do 20. ure, pozimi od 8. do 12. in od 14. do 19. ure;
3. v dolnje-lendavskem in mursko-soboškem srezu celoletno od 6. do 12. in od 14. do 19. ure, izvzemši občino Dolno Lendavo in Mursko Soboto, kjer se določa obratovalni čas celoletno od 7. do 12. in od 13. do 19. ure;
4. v gornjegrajskem srezu poletni od 7. do 13. in od 14. do 20. ure, pozimi od 7. do 13. in od 14. do 19. ure;
5. v konjiškem in ljutomerskem srezu celoletno od 6. do 20. ure, izvzemši občine Kojncje trg, Loče, Oplotnice, Vitanje, Zice, kjer se odreja obratovalni čas celoletno od 7. do 13. in od 14. do 19. ure, in občine Gornje Radgone, Ljutomer in Veržej, kjer se določa poletni od 7. do 14. do 19. ure, pozimi od 7. do 14. do 18. ure, celoletno od 7. do 13. do 19. ure;
6. v mestu Maribor celoletno od 8. do 13. in od 14. do 19. ure; v ostalem delu mariborskih srezov poletni od 6. do 13. in od 14. do 20. ure, pozimi od 7. do 13. in od 14. do 19. ure;
7. v prevaljskem srezu poletni od 7. do 20. ure, pozimi od 7. do 19. ure, izvzemši občine Črna, Dravograd, Guštanj, Marenberg, Mežica, Muta, Prevalje, Ribnica na Pohorju, Vuhred in Vuzenice, kjer se odreja obratovalni čas poletni od 7. do 13. ure, pozimi od 8. do 13. ure, celoletno od 14. do 19. ure;
8. v mestu Ptuj celoletno od 7. do 13. in od 14. do 18. ure; v ostalem delu ptujskega srezu poletni od 7. do 13. in od 14. do 20. ure, pozimi od 8. do 19. ure, izvzemši mesto Ormož, kjer je dovoljeno obratovanje poletni od 7. do 13. in od 14. do 19. ure, pozimi od 8. do 18. ure;
9. slovenjegraškem srezu poletni od 8. do 12. in od 14. do 19. ure, pozimi od 8. do 12. in od 13. do 19. ure;
10. v šmarškem srezu poletni od 7. do 12. in od 13. do 20. ure, pozimi od 7. do 12. in od 13. do 19. ure, z izjemo, da velja za zdravilišče Rogasko Slatino poletni obratovalni čas od 6. do 13. in od 14. do 21. ure.

B. Za obrtne obratovalnice:

V vseh mestnih in trških občinah, oblasti, vstevši Dolno Lendavo in Mursko Soboto ter predmestne občine Krčevini, Lajtersberg, Pobrežje, Studence, Tezno iz mariborskih srezov, kraje Breg, Gaberje, Lavo, Zavodno iz celjskega in občino Breg iz ptujskega srezu celoletno od 7. do 12. in od 13. do 18. ure.

Cl. 2.

Trgovine s knjigami, pisarniškimi in šolskimi potrebščinami smejo biti odprte celoletno od 8. do 12. in od 14. do 19. ure; trgovine z mešanim, specerijskim ali kolonijalnim blagom in branjarje pa celoletno od 7. do 12. in od 14. do 19. ure, ako ta čas ni že obsežen v okviru obratovalnega časa, predpisanega v § 1/A te naredbe.

Cl. 3.

Obratovalni čas za bančne zavode, posojilnice, zavarovalnice, pisarne industrijskih podjetij, veletrgovine brez nadrobne prodaje, poslovalnice in skladišča agenturnih in komisijskih trgovin in blagovne razpošiljalnice se določa celoletno od 8. do 13. in od 15. do 18. ure, če je za pojedine teh strok ali posamezna podjetja uvedeno neprestano poslovanje, pa celoletno od 8. do 14. ure.

Cl. 4.

Javne kuhinje ter prodajalnice mleka in mlečnih izdelkov smejo biti odprte poletni od 5. do 22., pozimi od 6. do 21. ure; trgovine s presnim ali posušenim sadjem in zelenjavo celoletno od 6. do 20. ure, kolikor ni že po določilih čl. 1. te naredbe dopusten poznejši večerni zapiralni čas.

Cl. 5.

Točilnice brezalkoholnih pijač smejo obratovati celoletno od 7. do 22. ure.

Točenje alkoholnih pijač v drugih kakor rednih kavarniških, gostilniških, restavracijskih in hotelskih obratovalnicah je dovoljeno celoletno od 7. do 21. ure. Če se pa točenje izvršuje v obratovalnicah, v katerih se prodaja tudi blago za uporabo izven lokala, velja za te obratovalnice v čl. 1. določeni obratovalni čas.

Cl. 6.

Podjetja za prenašanje, natovarjanje in raztovarjanje blaga na železniških postajah in v rečnih pristaniščih in za prevažanje blaga smejo obratovati neprestano poletni od 6. do 20., pozimi od 7. do 19. ure.

Cl. 7.

Mesnice in prekajevalnice smejo obratovati celoletno od 5. do 11. ure in od 16. do 20. ure;

prodajalnice pekarskih izdelkov celoletno od 6. do 20. ure.

Cl. 8.

Kovaške in kolarske delavnice smejo obratovati celoletno od 6. do 12. in od 14. do 18. ure.

Podkovanje konj in živine je dopustno ob vsakem dnevnem času celoletno od 6. do 20. ure.

Cl. 9.

Za brivske, frizerske in kozmetične obrtne obratovalnice se določa obratovalni čas poletni od 7. do 13., pozimi od 8. do 13. celoletno od 14. do 19. ure s pristavkom, da smejo obratovati:

1. ob sobotah in dnevih pred sobotnimi prazniki do 21. ure brez opoldanskega odmora, izvzemši obratovalnice v mariborskih predmestnih občinah Krčevini, Lajtersbergu, Pobrežju, Studencih in Teznu, kjer se zapirajo ob 20. uri;
2. ob dnevih pred ostalimi prazniki do 20. ure brez opoldanskega odmora;
3. na velikonočni petek, binškošni petek, predzadnji božični večer in Silvestrovo — 31. decembra — do 21. ure.

Cl. 10.

V pekarskih delavnicah se ne sme pričeti z delom pred 2. uro; končati se mora ob sobotah najkasneje ob 14., ostale dni pa ob 20. uri z izjemo ljutomerskega in ptujskega srezu, Medjimurja in Prekmurja, kjer sme delo v pekarskih delavnicah zaradi drugačne ureditve tedenskega odmora trajati do 12. ure v nedeljo. Pripravljalna dela (izdelava testa, kurjenje peči) se smejo opravljati že od 24. ure dalje, toda le z neizogibno potrebnim številom delovnih oseb.

Cl. 11.

V času, določenem za opoldanski odmor, je tudi v krajih, v katerih ni to dopustno že po določilih čl. 1. te naredbe, obratovanje dovoljeno:

1. za odprte stojnice in krošnjarje;
2. za slaščičarske prodajalnice, če so združene s slaščičarskimi obrtnimi delavnicami;
3. za ostale obratovalnice:
 - a) ob dneh letnih in mesečnih sejmov,
 - b) ob dneh tedenskih sejmov, toda največ trikrat tedensko,
 - c) na velikonočno in binškošno soboto in dan pred božičem;
 - d) na veliki četrtki v srezu mursko-soboškem,
 - e) z dovoljenjem pristojnega prvostopnega upravnega oblastva, kadar je to potrebno, da se prepreči kvarjenje blaga zbog atmosferskih vplivov.

Cl. 12.

Kolikor ni to že po gornjih določilih dopustno za posamezne stroke in kraje, smejo obratovati po času, določenem za zapiranje zvečer:

1. do 20. ure: cvetličarske obratovalnice;
2. do 21. ure:
 - a) slaščičarske prodajalnice, če so združene s slaščičarskimi obrtnimi delavnicami,
 - b) prodajalnice časopisov in revij;
3. do 22. ure: čistilnice in likalnice obleke in perila ob sobotah in pred prazniki, ob katerih morajo biti obratovalnice ves dan zaprte;
4. največ dve uri preko določenega zapiralnega časa, v nobenem primeru pa preko 22. ure:
 - a) trgovinske obratovalnice na dan pred sv. Miklavžem in na božični predvečer,
 - b) z dovoljenjem prvostopnega upravnega oblastva vse trgovinske in obrtne obratovalnice ob dneh pred velikimi narodnimi shodi.

Cl. 13.

Obrtne obratovalnice po vaseh, izvzemši občine in kraje, našete v čl. 1/B, smejo biti odprte neomejeno in zanje ne veljajo določila te naredbe glede odpiranja in zapiranja obratovalnic ob delavnikih.

Cl. 14.

Poslovanje v kioskih, barakah in na stojnicah po vseh in hodnikih ni dopustno v času, ko morajo biti trgovinske obratovalnice za dotično blago zaprte.

Cl. 15.

Opravljanje obhodnih obrtov (brusaškega, dežnikarskega, steklarskega, vezanja loncev i. dr.), prodajanje in krošnjarjenje po ulicah in hišah je po 18. uri prepovedano.

Navzlic temu je dopustno prodajati do 22. ure časopise po ulicah in javnih lokalih, kočevske predmete pa po javnih lokalih. Do istega časa je dovoljena v zimskih mesecih poulična prodaja pečnega klostanja, v poletnem času pa do 21. ure sladoleda in hladilnih brezalkoholnih pijač.

Kolikor je tako izvrševanje obrta vezano na predhodno dovoljenje upravnih oblastev, ostanejo tozadevni predpisi nespremenjeni v veljavi.

II. Ob nedeljah.

Cl. 16.

Vse trgovinske in obrtne obratovalnice morajo ostati ob nedeljah ves dan zaprte, kolikor niso dovoljene s to naredbo izjeme.

Cl. 17.

Vkljub predpisu predhodnega člena smejo ob nedeljah biti odprte:

A. Ves delovni čas:

1. javne kuhinje,
2. prodajalnice mleka in mlečnih izdelkov,
3. slaščičarske prodajalnice, če so združene s slaščičarskimi obrtnimi delavnicami,
4. obratovalnice, ki se bavijo izključno s točenjem alkoholnih ali brezalkoholnih pijač,
5. prodajalnice časopisov in revij,
6. fotografska podjetja,
7. obratovalnice za pogrebno opremo,
8. prevozniška podjetja za prevoz stvari ob selitvah, kadar je nedelja na poslednja dva dneva ali prve dni v mesecu,
9. barake in šatori pri cerkvah zaradi prodajanja nabožnih knjig, slik in drugih nabožnih predmetov, igrač, medičarskih izdelkov, sladoleda, kruha in hladilnih brezalkoholnih pijač ob verskih proslavah, ko se ljudstvo v izrednem številu zbira iz daljnje okolice,
10. vse trgovinske in obrtne obratovalnice:
 - a) ob prilikah, omenjenih pod točko 9., toda samo v vaseh, nadalje v trgih in mestih z največ 5.000 prebivalci,
 - b) kadar je na soboto ali ponedeljek praznik, ko so obratovalnice zaprte ves dan, z izjemo velikonočne in binškošne nedelje,
 - c) poslednjo nedeljo pred božičem.

B. Do 14. ure:

obratovalnice, v katerih se prodajajo gostom za takojšnji konzum v lokalni izključno urzla jedila in alkoholne pijače, z omejitvijo, da je prodaja blaga za porabo izven obratovalnice prepovedana.

C. dopoldne:

1. podjetja za natovarjanje in raztovarjanje blaga na železniških postajah in v rečnih pristaniščih in za prevažanje blaga,
2. prodajalnice presnega sadja,
3. prodajalnice pekarskih izdelkov,
4. mesnice in prekajevalnice,
5. cvetličarske obratovalnice,
6. obratovalnice, v katerih se prodajajo izključno lahko pokvarljiva živila kakor: presna zelenjava, presno sadje, jajca, presno meso, presne ribe, zaklana perutnina in divjačina.

Cl. 18.

Brivske, frizerske in kozmetične obrtne obratovalnice smejo biti odprte ob nedeljah do 12. ure, kolikor ni z določilom čl. 17., točka 10., dovoljeno daljše obratovanje.

Ta izjema pa ne velja za omenjene obratovalnice:

1. v mestu Mariboru, kjer mora ob nedeljah delo ves dan počivati, izvzemši binškošno nedeljo, na katero je dovoljeno dopoldnevno obratovanje,
 2. v mestu Celju za zimski čas, ko morajo te obratovalnice istotako ob nedeljah biti zaprte ves dan.
- Ob dnevih, ko je v mestih Mariboru in Celju delo prepovedano, smejo brivske, frizerske in kozmetične obratovalnice v predmestnih občinah Krčevini, Lajtersbergu, Pobrežju, Studencih in Teznu srezu mariborskega odnosno v krajih Bregu, Gaberju, Lavi in Zavodni srezu celjskega biti odprte samo od 8. do 10. ure.

V primerih izkazane potrebe, posebno v predpustnem času, smejo te obratovalnice v poedinih krajih biti odprte tudi ob nedeljskih dopoldnevih od 17. do 19. ure, toda le na prijavo, ki jo vložijo pristojna delodajalska organizacija najkasneje tri dni poprej pri pristojnem prvostopnem upravnem oblastvu, katero prepove tako izjemno obratovanje, če smatra, da za to ni tehtnih razlogov.

Cl. 19.

Izdelovanje pekarskega peciva je ob nedeljah dovoljeno samo:

1. pekarnam za bolnice, zdravilišča in sanatorije za lastne potrebe dotičnih naprav,
2. pekarskim delavnicam v ljutomerskem in ptujskem srezu, Medjimurju in Prekmurju, kjer se določa tedenski odmor, ko morajo te obratovalnice biti zaprte, na čas od 12. ure v nedeljo do 24. ure v ponedeljek,
3. vsem pekarskim delavnicam zadnji dan pred božičem.

Cl. 20.

Trgovinske in obrtne obratovalnice, ki niso že omenjene v čl. 17.—19., toda spodnje le za sprejemanje naročil in oddajo naročenih izdelkov, smejo biti odprte ob nedeljah dopoldne dve uri, kolikor ni po čl. 17., točka A./10, dopustno daljše obratovanje. Natančni čas odpiranja in zapiranja določijo za vsako občino posebej zupanstvo po zaslišanju pristojnih delodajalskih in delojemalskih organizacij in poroča o tem najkasneje v dveh mesecih po objavi te naredbe, o vsaki poznejši spremembi pa najpozneje v osmih dneh po tozadevnem sklepu občinskega sveta prvostopnemu upravnemu oblastvu.

Pri določitvi odpiralnega in zapiralnega časa je upoštevati predpis, da se obratoval-

nice morajo zapirati poleti najkasneje ob 10., pozimi pa najkasneje ob 11. uri, in da morajo v krajih, v katerih se opravlja samo ena služba božja, biti med službo božjo obratovalnice zaprte.

- Izjema iz tega člena pa ne velja:
1. za mesto Maribor in občine Krčevino, Lajtersberg, Pobrežje, Studence in Tezno,
 2. za mesto Celje in občine celjske okolice,
 3. za velikonočno in binkočno nedeljo, pa tudi ne za nedelje, na katere se obhaja državni ali verski praznik, ko morajo obratovalnice biti ves dan zaprte.

Čl. 21.

Krošnjarenje je ob nedeljah prepovedano. Izjema iz čl. 15., odst. 2., pa velja tudi za nedelje.

Čl. 22.

V času, ko smejo biti ob nedeljah obratovalnice odprte, je dopustno tudi dostavljanje pekarskih in slaščičarskih izdelkov, mesa, mleka in mlečnih proizvodov, v poletnem času tudi piva, ledu, sodavice, rudninske vode in podobnih proizvodov.

Čl. 23.

Kolikor ne navaja naredba v tem pogledu posebnih določb, veljajo glede odpiranja in zapiranja ob nedeljah za obratovalnice, ki smejo na nedeljo biti odprte, isti predpisi kakor za delavnice.

III. Ob praznikih.

Čl. 24.

Ob državnih praznikih mora počivati delo v trgovinskih in obrtnih obratovalnicah:

- a) ves dan:
 1. na dan ujedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev,
 2. na rojstni dan Njegovega Veličanstva kralja;
- b) v času med slovesno službo božjo, a največ dve uri, po odredbi pristojnega prvostopnega upravnega oblastva:
 1. na Vidov dan,
 2. na dan vseslovanskih apostolov Cirila in Metoda.

Čl. 25.

Prav tako morajo biti trgovinske in obrtne obratovalnice zaprte ob teh-le verskih praznikih, in sicer:

- a) ves dan:
 1. na novega leta dan — 1. januarja,
 2. na dan sv. Treh kraljev — 6. januarja,
 3. na veliki petek v srezu mursko-sobotškem,
 4. na dan sv. Rešnjega telesa,
 5. na dan Vseh svetnikov — 1. novembra,
 6. na božični dan — 25. decembra;
- b) popoldne:
 1. na praznik sv. Jožefa — 19. marca — z omejitvijo, da ta odredba ne velja za Medimurje in Prekmurje,
 2. na praznik Vnebovhoda,
 3. na praznik sv. Petra in Pavla — 29. junija,
 4. na praznik Marijinega vnebovzvetja — 15. avgusta,
 5. na praznik Marijinega brezmadežnega spočetja — 8. decembra.

Čl. 26.

Določbe v čl. 17., lit. A./1—10 a, B in C, čl. 18., 1. odst., čl. 21.—23. veljajo analogno tudi za praznike, izjemni božični dan.

Z enako izjemo je ob praznikih dovoljeno delo v pekarskih delavnicah. Brivske, frizerske in kosmetične obratovalnice, v katerih na nedeljo počiva delo ves dan, smejo ob sobotnih praznikih ostati odprte do 14. ure.

IV. Obče odredbe.

Čl. 27.

Za poletni čas po tej naredbi se šteje čas od 1. aprila do 30. septembra, ostali meseci se štejejo za zimski čas.

Čl. 28.

V času, predpisanem za zapiranje obratovalnic, morajo biti zaprti vsi vhodi v prostore, določene za promet s strankami. Stranke, ki so v tem času že v obratovalnici, morajo biti še postrežene.

Lastniku obratovalnice in njegovim rodbinskim članom je dovoljeno bivati in delati v obratovalnici tudi v času, ko je za promet s strankami zaprta.

Čl. 29.

Če se opravljajo v eni in isti obratovalnici posli raznih vrst, za katere navaja ta naredba glede obratovalnega časa različne določbe, veljajo za tako obratovalnico strožji predpisi.

Isto velja tudi za primer, da je katerikoli v čl. 24. in 25. navedenih praznikov v nedeljo.

Čl. 30.

Za uporabljanje predpisov te naredbe je brez pomena, ali pripadajo obratovalnice privatnim osebam ali javnim telesom, ali je v njih zaposleno pomožno osebje ali ne.

Za trgovinske obratovalnice se smatrajo po tej naredbi tudi združne, obrtne in industrijske prodajalnice.

Čl. 31.

Predpisov te naredbe ni uporabljati:

1. na gostilne, kavarne, restavracije in hotele, za katere urejajo otvarjanje in zatvarjanje posebni predpisi upravnih oblastev,
2. na samostalne male prodajalnice tobaka (trafike), če se razum tobaka izdelkov, kadilskih potrebščin, kolkov, taksnih papirjev, poštinih znamk, dopisnic in razglednic, srečk razrednih loterij, časopisov in revij ne prodaja v njih nobeno drugo blago,
3. na lekarnе,
4. na obratovalnice v zgradbah železniških postaj,
5. na podjetja za prevažanje oseb in javno postrežništvo,
6. na dela ob prevažanju lahko kvarljivega blaga ali živih živali,
7. na prodajo čaja, čokolade, kolačev, slaščic in sličnega blaga v bioskopih, koncertnih dvoranah, gledališčih, zabaviščih in podobnih lokalih, kamor smejo prihajati samo osebe, ki so plačale vstopnino,
8. na popravilne motornih vozil in avionov ob nenadni pokvari in na njih preskrbovanje s potrebnim materialom,
9. na čiščenje obratovalnic, nameščenje izložb in posle ob višji sili,
10. na delo ob inventariziranju, toda to le z dovoljenjem pristojnega prvostopnega upravnega oblastva.

Za prodajanje na trgih ob sejnih in ob tržnem času veljajo predpisi, izdani po pristojnih oblastvih za urejanje tržnega prometa.

Čl. 32.

Določbe te naredbe se ne tičejo delovnega časa pomožnega osebja v trgovinskih in obrtnih obratovalnicah, ki je urejen s čl. 22.—36. min. uredbe od 16. aprila 1929, Z. R. broj 4201/IV.

V. Kazenske odredbe.

Čl. 33.

Lastniki obratovalnic, ki protivno predpisom te naredbe obratujejo izven časa, določenega za odpiranje in zapiranje obratovalnic, se kaznujejo v denarju od Din 50—do Din 3.000—, sorazmerno z obsegom obratovalnice.

Prekrške teh predpisov preiskujejo in kaznujejo pristojna prvostopna upravna oblastva. Zoper njihove razsodbe se smejo zainteresirane osebe pritožiti v 15 dneh po priobitvi na velikega župana mariborske oblasti, čegar odločba je izvršna.

V slučaju neizterljivosti se denarna globa spremeni v zaporno kazen analogno predpisom veljavnega obrtnega zakona.

Pravica, naznaniti prekršitev predpisov te naredbe, gre vsakemu državljanu kakor tudi zainteresiranim organizacijam in zbornicam.

Čl. 34.

Denarne kazni se stekajo v sklad z obrtno in trgovinsko šolstvo pri velikem županu mariborske oblasti.

VI. Končne odredbe.

Čl. 35.

Ta naredba stopi v veljavo s 15. dnem po objavi v Uradnem listu ljubljanske in mariborske oblasti. Istočasno zgubi veljavo naredba velikega župana mariborske oblasti od 31. julija 1928, O. br. 2060/1.

SVETOVNO BOMBAŽEVO GOSPODARSTVO.

Izvoz bombaža iz U. S. A. v času od 1. avgusta 1928 do 26. julija 1929 je znašal 7.917.000 bal proti 7.517.000 balam v isti dobi prejšnjega leta. Vidne svetovne zaloge ameriškega bombaža so znašale 26. julija letos 1.791.000 bal, lani 2.371.000 bal. Ob bistveno večjem izvozu kažejo vidne svetovne zaloge letos veliko zmanjšanje proti lanskemu letu. Zaloge indijskega bombaža v Bombayu so znašale 26. julija letos 1.035.000 bal, lani 1.182.000, zaloge egiptskega bombaža v Aleksandriji pa 223.000 oziroma 220.000 bal.

Dobava prodaja

Dobave. Gradbeni oddelek Direkcije drž. železnic v Ljubljani sprejema do 20. septembra t. l. ponudbe glede dobave 50.000 kg portland-cementa; do 24. septembra t. l. glede dobave 2000 kg pisarniškega papirja. — Strojni oddelek Direkcije drž. železnic v Ljubljani sprejema do 25. septembra t. l. ponudbe glede dobave 100 kg železne žice in 100 komadov obločnic za plinsko razsvetljavo; do 26. septembra t. l. glede dobave 3800 pol smirkovega platna, 1500 m² kisika in 2000 komadov smolnatih bakelj. — (Pogoji so na vpogled pri omenjenih oddelkih.) — Direkcija drž. železnic v Subotici sprejema do 23. septembra t. l. ponudbe glede dobave pisarniškega materiala (papir, črnilo, barve za kovinske žige, pečatni vosek); do 26. septembra t. l. pa glede dobave 160 m³ drv. — Direkcija državnega rudnika Vrtnik sprejema do 25. septembra t. l. ponudbe glede dobave 400 kg kave; do 26. septembra t. l. pa glede dobave 80 m³ hrastovega jamskega lesa, 15 vagonov gramozna in 20 m kabla. — Direkcija drž. rudnika Velenje sprejema do 30. septembra t. l. ponudbe glede dobave 200 q portland-cementa in 3000 kg bencina. — Direkcija drž. železarne Vreš-Majdan sprejema do 2. oktobra t. l. ponudbe glede dobave 5 vagonov moke in 4000 kg masti. — Dne 2. oktobra t. l. se bo vršila pri Direkciji drž. železnic v Subo-

tici ofertalna licitacija glede dobave signalnega materiala. — Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so interesentom na vpogled v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani. — Dne 1. oktobra t. l. se bo vršila pri Direkciji drž. železnic v Ljubljani ofertalna licitacija glede dobave raznega gornjegrabnega materiala. (Pogoji so na vpogled pri gradbenem oddelku te direkcije.) — Dne 2. oktobra t. l. se bo vršila pri gradbenem oddelku Direkcije drž. železnic v Sarajevu ofertalna licitacija glede dobave pločevine. — (Pogoji so na vpogled pri istem oddelku.) — Dne 2. oktobra t. l. se bo vršila pri Direkciji pomorskega saobračaja v Splitu ofertalna licitacija glede dobave raznih vrvi, kovinskih predmetov, gumijevega materiala, steklenih cevi, lanenega in bombaževoga platna, platnenih cevi, sode, mila, sveč, ščetk itd.) Pogoji so na vpogled pri Mašinsko-Brodogradbenem oddelku iste direkcije.)

Oddaja krovskih del na objektih stalne vojne bolnice v Ljubljani se bo vršila potom licitacije dne 1. oktobra 1929 pri Inženjerskem oddelku Dravske divizijske oblasti v Ljubljani. (Načrti in predračun so na vpogled v pisarni omenjenega oddelka.)

Licitacija glede dobave 30.000 komadov firnih žebeljev, ki je bila razpisana za dan 24. septembra t. l. pri Gradbenem oddelku Direkcije državnih železnic v Ljubljani, se ne bo vršila.

TRŽNA POROČILA.

Mariborsko sejmsko poročilo. Prignanih je bilo 13 konjev, 17 bikov, 165 volov, 438 krav in 14 telet, skupaj 647 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste na sejmu dne 10. septembra 1929 so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 9-50—10, poldebeli voli 9—9-50, plemenski voli 8-50—9, biki za klanje 6-50—8-50, klavne krave, debele 8—8-50, plemenske krave 6—7-50, krave za klobasarje 4-50—5-25, molzne krave 7—8, breje krave 7—8, mlada živina 8—10, teleta 14 Din. Prodanih je bilo 344 komadov, od teh za izvoz v Avstrijo 55 komadov. — **Mesne cene:** Volovsko meso I. in II. vrste 12 do 20, meso od bikov, krav, telic, telečje meso I. in II. vrste 20—25, svinjsko meso sveže 15—27-50 Din za kg.

Kovinski trg. Svinec se je v preteklem tednu zelo utrdil, zaposlenost je prav dobra, povpraševanje po surovem blagu veliko. — Baker zaznamuje še nadalje mirno tendenco, vidne zaloge so se zopet pomnožile. — V sled špekulacijskih nakupov v Evropi in rastoče potrebe v Ameriki bo prišlo najbrž v kratkem do dviga cen v cinu. — Po cinu je povpraševanje slabo in bi najbrž omejitev produkcije ne mogla tendence utrditi.

Kvalitativno najboljše nogavice volnene in flor, rokavice, triko perilo, vesije, puloverje, žepne robce, naramnice, kravate, ovrtnike, srajce, razne čipke in vezanine, kompletne potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje in tapetnike edino le pri

JOS. PETELINCU, Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika ob vod. Na veliko! Telefon 2913. Na malo!

KUVERTA DRUŽBA Z O. Z.

Tvornica kuvert in konfekcija papirja **LJUBLJANA** Vožarski pot 1 Karlovska c. 2

PUCIGN. VOK, LJUBLJANA-NOVO MESTO

H-KOLESA Plačljivo tudi na obroke! Solidne cene!

Veletrgovina kolonijalne in špecerijske robe

IVAN JELAČIN LJUBLJANA

ZALOGA sveže pražene kave, mletih dišav in rudninske vode. Točna in solidna postrežba! Zahtevajte cenik!

Knjige, časopise, račune, vizitke, etikete, memorande, kuverte, tabele, lepake, naročilnice v blokli s poljubnim številom listov, cenike in tudi vse druge tiskovine dobavlja hitro in po zmernih cenah

TISKARNA MERKUR

LJUBLJANA GREGORČIČEVA 23 TELEFON 2552

Lastna knjigovoznica Za večja naročila zahtevajte proračune!

TRGOVSKI LIST ČASOPIS ZA TRGOVINO, INDUSTRIJO IN OBRT

se priporoča p. n. trgovcem, industrijcem in obrtnikom za naročanje in inseriranje